

Рецензия

от проф. д-р Теодор Янков Янев относно дисертационен труд на кандидата Симеон Симов за придобиване на ОНС „доктор“ в област на Висше образование 8. Изкуство, Професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство (Кинознание, киноизкуство и телевизия) с Научен ръководител проф. д-р Цветан Недков.

Кратки биографични справки

Докторантът Симеон Симов е дългогодишен телевизионен оператор и free lancer с много и разнообразни по форма снимачни ангажименти, включително и като режисьор, и продуцент. Започвам с тази скучна статистика, която е важен претекст за професионални познания и още по-важно дава увереност да се анализира и развива поставената теза.

Г-н Симов може да се представи, като отговорен оператор на множество симптоматични телевизионни предавания с висок рейтинг, както и на повече от четиридесет рекламни и музикални клипа.

Натрупаният опит и педагогически умения отвеждат г-н Симов в ЮЗУ „Неофит Рилски“, като преподавател в различни дисциплини и разбира се в специалността Операторство в Катедра ТТКИ на Факултет по изкуства .

Характеристика на научната, научно-приложната и творческа продукция на кандидата

Дисертацията е позиционирана в три основни глави, както увод, заключение и богат илюстративен материал. В конкретни специализирани абзаци са изложени Приносите на дисертационния труд, Публикации, Библиография.

Темата на дисертацията е „Светлината и осветлението в телевизионните жанрови формати“ и това предполага една поанта на най-градивната алтернатива за изображението – светлината. Когато говорим за изображение, темата за светлината многократно е тиражирана, НО в тази докторантура светлината е отнесена към телевизионното изображение, за което малко анализатори се престахват да обсъждат или всъщност малко са колегите, които искат да се захващат с тази материя.

Именно тук ще си позволя да отбележа сериозната практическа консултация на научния ръководител проф. д-р Недков, защото неговия творчески опит и потенциал, като един

от най-титлуваните телевизионни оператори и преподавател в специфични области на нашата педагогика, е неоченима в тази тема.

Логиката на изложения материал се базира на исторически открития в областта на математиката, физиката, философията изложени в Първа глава

Няма да разглеждам пространно историческите факти, но ще отделя някой наистина рядко споменавани открития, които носят белега на съвременното разбиране за светлина. Великата истина на 20-ти век, е че светлината не е само електромагнитна вълна (откритието на Максвел от 1864 г.) от двамата гении Айнщайн и Планк, като въвеждат идеята за кванта т.е. елементарната „порция“ енергия. Второто приспособление за новите разбирания е теорията на вероятността и квантовата механика, като обяснение на корпускулярно-вълнов дуализъм за поведението на вълновата частицата, като носител на светлина в пространството. Изследванията за светлината в макрокосмоса изваждат на преден план темата за фотона, като носител на квант светлина. В последователността на научните открития идва ред и на класическата интерпретация на фотоефекта.

Докторантът прекалено пространно ни занимава с научната фактология, което е и добре и не толкова, защото текста е предназначен за аудитория, която не е на това високо научно ниво. От друга страна не е зле да търсим всички възможни начини за огромяване на специализирания читател, защото синтезираната теория предложена от Докторанта е квинтесенция от множество научни източници !

В контекста на тези мисли ще отбележа един от пряко свързаните с операторската работа открития за светлината , а именно опитите на Нютон. Когато разложил през равностранна призма бялата светлина на основните цветове и прекарал това разлагане през друга призма се образувал същия лъч, като преди разлагането. Това води до великото откритие - източник на цветовете е спектралната светлина.

Втора глава е отделена изцяло за производствените възможности на светлината, като експозиционна единица, като фактор за пластичност в изображението на пространството, като възможност за светлопис, като натурен или изкуствен източник, като характер на светлинния поток, като цвят. Това е главата, която много точно фокусира вниманието в темата на докторантурата, защото определя визията, като семиотичен и семантичен фактор и характеризира оператора, като „техничар“ и артист. Много важно е тази глава да подготви читателя с техническия факт светлина, после да определим художествените възможности на светлината, и от там да се базира изразните и възможности. Така ще

достигнем до анализ на артистично-мисловния процес на оператора и можем да стъпим на „пътеката“ творчество и въздействие на изображението.

Изключително полезни са илюстративните материали, които представят конкретни казуси от психологията на възприятието. Докторантът използва произхождащите изводи, за да обясни конкретни производствени и постановъчни фактори. Например – при снимки на оцветени декори трябва да се има предвид свойството на човешкото око за оптично смесване на цветовете - адитивен синтез. Към този факт прибавяйки и възпроизвеждането на цветовете от електронната матрицата можем да слеем разноцветни петна, които са много близо разположени – повърхността ще се възприеме, като оцветена в преобладаващия цвят. Така се синтезира важния казус за истинската „реалност“, която се намира зад „воала на възприятието“. В изкуството често не се залага на обективната реалност, а се разчита на това, какво усещат сетивата ни . Отбелязвам един от многото цитирания, които създават финес на текста!

„Светът съществува независимо от човешката мисъл и възприятие“ - Платон.

В развитието на темата поредният фундаментален факт е, че от физическа величина в ръцете и творчеството на оператора светлината може да придобие естетически функции. Следва развитие на темата за използването на светлината в контекста на фотографичността и както от различни източници, така и в различен характер на светлинния поток . Сведенията са от голямо значение за специализирания читател и за студентите изучаващи фотография, кино и телевизия.

„Снимки в интериор“ е лаконичното, но точно заглавие на под-глава представяща анализ на творческото използване на изкуствената светлина, често пъти съобразена и с наличното натурно осветление в снимачното пространство или телевизионното студио. Докторантът прави всеобхватен преглед на важните прийоми в работата на оператора, като често пъти вписва обяснения от неговата практика. Това внася истинност и придава на текста обоснованост, и практическа насоченост в обясненията. Машабността на предложената информация отново правилно е позиционирана от факта снимане с една камера и снимане по многокамерен метод. Всеки професионален телевизионен оператор лесно разграничава изобразителната задача в тези два глобални производствени подхода. Докторантът излага и поставя на преден план и особеностите, и разликите в снимачния процес, като подход на телевизионния оператор и негови филмов колега. Приемам тезата, развил съм я в моята книга и убедително я поддържам. Но не мога да се съглася, че в 21 век разликата се състои във факта, че телевизионния оператор създава електронно изображение , а филмовия му колега работи на фото-химичен носител(лента). Това не е

единствения аргумент и е добре, че докторантът много обстойно разяснява характерни особености в работата на телевизионния оператор.

В ерата на дигиталната кинематография голямата същностната разлика в реализацията на изображение за телевизията е дидактиката на телевизионните форми. В дигиталното изображение на игралното кино търсенията са в зрелищността и баталността на прожекцията на големия екран. Телевизионният екран излъчва, а филмовия екран отразява - два фундаментални фактора, с които трябва да се съобразяваме работейки в двата бранша.

Логичната тема на следващата под-глава е „Снимки в екстериор“ . Главата е структурирана като предишната и това довършва картината с основните елементи от операторската работа. Приемам и поддържам примерите от снимачната работа на докторанта и специализираните схеми. В много от тях са заложили утвърдени производствени и постановъчни решения. Стремехът на докторантът да предложи максимално много информация е похвален и превръща текста в своеобразно практическо помагало. Но ще си позволя един съвет!

В докторантски текст трябва да има научен език (*какъвто в излагането на тезата има!*), трябва да има натрупване на сведения и анализът им (*какъвто в този текст има!*) но трябва да има задължителна композиционна структура, която ще донесе пригледност и улесняване на възприятието. За съжаление на много места регистрирам такъв проблем! Съветът ми е при евентуално обнародване на този текст да се проведе сериозна работа с научен редактор.

Голям положителен факт в тази под-глава е анализирането на специфични състояния на природната светлина. *Разсъмване, сутрин, обяд, залез, здрач* са основни светлинни схеми, които докторантът разработва сериозно от постановъчна операторска практика и прилага на място точни изобразителни примери (снимки).

Търсенето на обяснение на подхода на оператора при изграждането на цветната картина съобразено с психо-физическите и физиологични възможности на човешкото зрение допринася за научния облик на този текст. Всичко което прави филмовия и телевизионен екип е предназначено за възприятието на зрителя и естествено търсенията и творчески , и технически ще са канализирани в този процес.

Глава трета е отделена за телевизията и работата на оператора в телевизионните форми. Тук ще направя едно кротко отклонение, но това е част от научната редакция на рецензента. Под-тема 3.2 е наречена „Жанрови форми в телевизията“. Тук има една тафтология – жанрове и форми. Подобен проблем намирам и в заглавието – „Светлината

и осветлението в телевизионните жанрови формати“. Позволявам си прецизирането, като *телевизионни форми*, защото в текста наистина се говори преди всичко за телевизионни форми, а не за формати, които се отнасят към лицензните телевизионни формати от типа на „Стани богат“, „Като две капки вода“, „Сървайвар“ и други.

В една стройна последователност Докторантът обстойно развива темата в посока историческо утвърждаване на телевизията, като техника (преди всичко) и като нова мощна медия в областта на информацията и масовото въздействие. Ще фокусирам вниманието си в операторския принос в различните телевизионни форми. Важна е предварителната фундаментална категоризация – информационни и публицистични, шоу програми, реклами, музикални клипове, детски предавания, художествени предавания.

Правилна е констатация, че операторът в информационните предавания не трябва да натоварва визията със фрапантни светлинни решения, защото това разсейва вниманието от новинарския факт.

Във шоу програмите атрактивното използване на светлината е водещо и винаги ще спазваме неписаното правило търсене на светлинен акцент на водещия. По същия начин ще градим светлинна схема съобразена с движението на камерата. Описват се различни ситуации и операторски решения обвързани с характерните различия на телевизионната драматургия. Предлагат се готови решения, които традиционно можем да видим в телевизионното шоу, но и нетрадиционни решения възникнали в процес на предаването, независимо от пост продукционната форма на производство. Анализира се работата на оператора в т.н. външни предавания в случая шоу програма, която не се реализира в телевизионно студио. Докторантът предлага някои традиционни правила обвързани с работата в шоу на открито. Съобразяване и най-вече предвиждане на изненадите, на които може да бъде подложена реализацията на снимките в натура. Интересен е анализът на риалити шоу от гледна точка на непредвидеността на операторската работа. Документалността налага да се снима при максимално реалистично осветление в екстериор, няма време за предварителна подготовка и импровизацията често е най-доброто решение!

Искам да отбележа нещо важно, което предава актуалност в текста на Докторанта. Споменаването на новата професия на *light дизайнера*! Съвместната работа на телевизионния оператор и светлинния дизайнер поставят на нова платформа взаимоотношенията с автора на светлинната картина на концерта, чийто телевизионна адаптация предстои. В процеса на работа се налагат професионални компромиси без да

са в ущърб на финалния резултат. Това налага креативно мислене и познаване на двете страни в работата със светлина. Интересна е творческата „изповед“ на един от малкото истински български light дизайнери Красимир Димитров. Той споделя, че всъщност за добрия резултат са важни предварителните разговори с режисьора, отговорния оператор, сценографа. А после се вкарва в действие специализирания софтуер и творчеството със сценична светлина. Бих определил тази част от текста, като изключително нова и важна за настоящето и бъдещата работа на отговорния оператор в този вид телевизионна адаптация.

В темата за телевизионната реклама Докторантът прави интересна алюзия с великото съждение на Конфуций- *„Една картина е по-скъпа от хиляди думи“* с констатацията – *рекламата е визия*. Анализирайки основни постулати в изграждането и излъчването на рекламните клипове, докторанта насочва вниманието ни в използването на светлината и нейното въздействие от малкия екран. Много от операторските решения в рекламата могат да се приложат и в музикалния клип, като „операторът може да си позволи и грешки, стига визията да изглежда арт“. Главното е пълната свобода на фантазията в пластичния характер на изображението при търсене на експресивна визия и визуална интерпретация на ритъм и текст.

Критични бележки и препоръки

Прагматичността на докторантурата предполага едно изключително полезно за младите оператори помагало. Предложените работни кадри, схеми на осветление, илюстративен материал осмислят и конкретизират текста. Това е може би най-големия принос на дисертационния труд. Друг основен принос за мен са проучванията за психологическото въздействие на светлината в операторските схеми и стойностите на изразното средство „светотонално решение“.

За първи път прочитам в български текст сериозно развита темата за light дизайнера ! Моите препоръки са прецизиране на научния стил на текста. Прецизиране на илюстративния материал, да няма повторения на отделни снимки и композиционното разпределение на докторантския материал – снимки има и в основния текст, и в приложенията. Много е добре е, че основните примери са от работата на българските оператори, но фундаменталните открития и работата със светлина са в ръцете на колеги от западните телевизии. Докторантската теза само щеше да се обогати с илюстративен материал на чужди оператори цитирани в текста.

Заклучение

Представеният за рецензиране труд съдържа теоретичен и практико-приложен материал. Теоретичната част включва актуални и възможни за проверка източници при това подкрепени от големия практически опит на докторанта. Авторът има собствени и логични разсъждения и в този смисъл изследователската теза и изследователските задачи са изведени логично и последователно. Изводите от частите и под-главите съответстват на съдържанието им. Изведени са естетическите и технико-технологични параметри на проблема за реализация на изображение в различните телевизионните форми, както и на конкретни художествени особености на анализирания оператори.

Преди финалните думи искам да прибавя, че Симеон Симов е умел преподавател, в няколко специалности и съм убеден, че студентите му вярват! Това е подкрепено от сериозната професионална практика и претекст за успешна работа, като преподавател!

Въз основа на направеното от мен заключение считам, че на Симеон Георгиев Симов автор на дисертационния труд „СВЕТЛИНАТА И ОСВЕТЛЕНИЕТО В ТЕЛЕВИЗИОННИТЕ ЖАНРОВИ ФОРМАТИ“

да се даде научната степен „Доктор“ и си позволявам да предложа на Научното жури да му я присъди.

Аз гласувам „ДА“!

Рецензент:

/проф. д-р Теодор Янев/